

ЛВОВСКАТА БЪЛГАРИСТИКА ОТ НОВО ВРЕМЕ

Олга Сорока

*Лвовски национален университет „Иван Франко“
Софийски университет „Св. Климент Охридски“*

През 2014 година българистиката в Лвовския университет отбелязва 35-ата годишнина от своето основаване като отделна специалност във Филологическия факултет в Катедрата по славянски филологии. Лвовската българистика се развива успешно и може да се похвали с много постижения. Сред известните учени, допринесли за нейния прогрес, може да бъдат споменати имената на видните слависти проф. Иларион Свенцицки, доц. Микола Малярчук, доц. Олександра Грибовска, проф. Костянтин Трофимович, проф. Володимир Моторний и др. Благодарение на техния огромен труд и всеотдайната им многогодишна работа през 1978 година в Лвовския университет е открита специалността „Българска филология“.

В края на 70-те – началото на 80-те години на ХХ век в Лвов работят преподавателите от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ *Мария Дамянова Спасова, Любка Стоичкова, Върбан Вътюв и Гочо Гочев*, които ръководят учебния процес и обучават първите лвовски българисти. Сред техните студенти е Олга Албул, която по-късно става първата местна преподавателка по български език в Лвовския университет. За да се осигурят необходимите кадри за преподаване на български език и литература, като асистент по български език е поканен езиковедът, преводач и дипломиран българист от Киевския университет „Тарас Шевченко“ *М. О. Ярмолук*.

В популяризирането на българистиката активно участват всички лвовски слависти – украинисти, русисти, сърбохърватисти, полонисти, бохемисти, сорабисти: *И. Ковалик, Т. Возний, И. Грицютенко, І. Галенко, Ф. Бацевич, Т. Панько, З. Терлак, Н. Захлюпана, А. Татаренко и др.*, включвайки български материал в изследванията си, а също така и историци, философи, журналисти и други.

В този период се реализират няколко общи изследователски проекта, посветени на сравнителното езикознание, литературознанието и културните връзки. Резултатите от проучванията са публикувани в книгите „Мостове на социалистическата дружба“ (1981) (*„Мосты социалистической дружбы“*), Историко-филологически изследвания (1983), Известия на Лвовския универ-

ситет. *Език и социално възраждане* (1991) (*Вісник Львівського університету. Мова та соціальне відродження*).

От началото на независимостта на Украйна (1991) ръководители на Катедрата по славянски филологии са проф. *В. Мотрни* (1990 – 2000) и доц. *Н. Лобур* (от 2000 досега), които продължават традицията да поддържат добро ниво на българистиката. В този период са защитени няколко дисертации на българистична тематика: *И. Горбан* „Изследване на фолклора и фолклористиката на българите в Украйна“ („Дослідження фольклору та фольклористики болгар в українській науці“ (2000), *Н. Григораши* „Украинската литературоведска българистика през XIX – средата на XX век: състояние, методология“ („Українська літературознавча болгаристика XIX – середини XX ст.: становлення, методологічні засади“ (2002), *О. Сливинський* „Феноменът на мълчанието в художествения текст (върху материали от българската проза от 60–90 години на XX век)“ („Феномен мовчання в художньому тексті (на матеріалі болгарської прози 60–90-х років XX століття)“ (2007), *Г. Бужко* „Иван Шишманов в българско-украинските литературни отношения в края на XIX – първата четвърт на XX век“ („Іван Шишманов у болгарсько-українських літературних взаєминах кінця XIX – першої чверті XX ст.“ (2012), *О. Костюшко* „Тематични речници в българската лексикография: история и съвременно състояние“ („Тематичні словники у болгарській лексикографії: історія і сучасний стан“ (2012).

В катедрата работят преподаватели българисти, които водят различни езиковедски и литературоведски дисциплини: Володимир Мотрни, Никола Ярмолюк, Олга Албул, Алла Татаренко, Наталя Григораши, Оксана Лазор, Ирина Горбан, Остап Сливински, Олга Сорока. Учебния процес допълват историците Володимир Чорний, Тамара Полещук, Игор Шпек, които преподават история на България и странознание. Преподавателите в специалността са автори на научни статии, учебни помагала и монографии, които целят да обхванат максимално актуалните въпроси на българския език, литература, история, култура и които са посветени на превода от и на български и на българския фолклор.

През 1994 година Катедрата по славянски филологии и Катедрата по украински език осъществяват общ проект „Украинско-български разговорник“ („Українсько-болгарський розмовник“). Автори на разговорника са известните украинисти и авторитетни учени проф. Т. Панко, доц. З. Терлак и преподавателят по български език М. Ярмолюк. Това е първият подобен разговорник в историята на Украйна. След издаването на разговорника на Т. Панко, З. Терлак и М. Ярмолюк в Лвов излизат и други помагала по съвременен български език за студенти във Филологическия факултет, Факултета по журналистика и международни отношения, материали за изучаване на историята на българския език, историческа граматика, сред които се откроява „Сборник с упраж-

нения по фонетика и фонология на съвременния български език“) („Збірник вправ з фонетики та фонології сучасної болгарської мови“, 2005) на езиковедката доц. д-р *Олга Албул*.

През 2004 година излиза монографията на лвовската българистка и научен сътрудник в Етнографския музей на Националната академия на науките на Украйна – д-р Ирина Горбан, „Фолклор и фолклористиката на българите в Украйна“, която е резултат на дългогодишни търсения в областта на българския фолклор и фолклористиката и тяхното място в украинската научна мисъл. В книгата си тя проучва участието на украинските слависти в развитието на българската фолклористика в украинските земи, обобщава приноса им при изследването и изучаването на българския фолклор в Украйна, и по-специално в Бесарабия, в края на XIX и XX век. Авторката анализира приносите на отделни личности за изучаването на българския фолклор: Ю. Венелин, О. Бодянки, И. Срезневски, В. Григорович, М. Дринов, М. Сумцов. Разглежда интереса към българската словесност в украинската наука от XX век, като посочва трудовете и разработките на Д. Степовик, П. Сохан, Н. Шумада. Изследователката използва много архивни и документални материали със стриктно подбиран богат снимков материал. Това е първото обобщено, комплексно и системно изследване на украинско-българските фолклористични взаимосвързки в украинската наука.

Монографията на доцент д-р Н. Григораш „Украинската литературоведска българистика от XIX до средата на XX век – личности и школи“ излиза през 2007 година на български език във Велико Търново. В книгата Н. Григораш събира имената на прочути украински слависти, творили през посочения период, анализира трудовете на отделни автори, изследвали българистичната проблематика (Юрий Венелин, Осип Бодянки, Якив Головацки и Измаил Срезневски), и отделните славистични школи, проявяващи интерес към българистиката, с центрове в университетите в Харков, Киев, Одеса и Львов. Тя очертава проблематиката на изследователските търсения в тези научни среди, основните цели, задачи и насоки в проучванията, проследява динамиката на процеса на зараждане и укрепване на украинско-българските културни връзки от края на XIX до средата на XX в. Разглеждайки теоретико-културологичните основи на тогавашната украинска литературоведска българистика, тя съсредоточава вниманието си върху личностите на М. Драгоманов, Ив. Франко, Ив. Огиенко и И. Свенцицки, които имат забележителен принос за развитието на идеята за славянското единство. Наследството на Лвовската литературоведска школа влиза в раздел, посветен на популяризаторската и публицистичната дейност на българистите от Галиция. Монографията на доц. д-р Н. Д. Григораш е първото комплексно проучване на литературоведската българистика в Украйна. През 2008 г. Н. Григораш е наградена с грамота „За заслуги към българистиката“ на Българската академия на науките за препода-

вателска дейност и принос в изучаването и развитието на литературоведската българистика в Украйна.

През същата 2007 година излиза първата в историята на Украйна „История на България“ („Історія Болгарії“) на украински език – титаничен труд на дългогодишния преподавател по история на България, доайен на историческата българистика в Лвовския университет, проф. В. Чорний.

В монографията се разглежда историята на българската държава в ретроспектива от най-древни времена до началото на XXI век. Като голямо предимство на изследването трябва да се отбележат разделите към всеки един исторически период, посветени на културата. В тези раздели се проследяват най-важните събития от духовния живот по българските земи от древността до постиженията на съвременната българската литература, изкуство, театър, музика, кино и др. От езиковедска гледна точка е важно, че в предговора на книгата си проф. Чорний подава правилата, от които се ръководи в предаването на чуждоезиковите оними на украински език. Резултатът от огромното уважение и любов на професор В. Чорний към българския народ, от изключителния професионализъм, дългогодишните изследвания и преподаването на българска история на млади историци, слависти и българисти може да бъде открит в безценното за украинците и важно за българите издание „История на България“. Книгата е оценена от научната общност и през 2011 година авторът е награден с почетен знак на Българска академия на науките „Марин Дринов“.

През 2011 година излезе Украинско-българският разговорник и речник „*Кажі го на български*“/Українсько-болгарський розмовник і словник „Скажи це болгарською“ – съвместен проект на Катедрата по славянски филологии и Катедрата по приложно езиковедство в Лвовския университет (Сокіл & Сорока, 2011). Той е продължение и допълнение на досегашните подобни издания и е полезен както на студентите и преподавателите българисти и на всеки украинец, решил да изучава български език или да посети България, така и на онези, които се интересуват от „най-екзотичния“ славянски език – българския. Разговорникът е построен на тематичен принцип, като репликите и лексиката от темите, подбрани в разговорника, съответстват на съвременната езикова действителност и в двата езика.

Днес интересът към българистиката в Лвов продължава да расте, броят на студентите се увеличава, а това дава надежда, че специалността има перспективи за бъдещо развитие, че е отворена за нови идеи, изследвания, проекти.

ЛИТЕРАТУРА

Албул О. (2005). *Збірник вправ з фонетики та фонології сучасної болгарської літературної мови*. Львів: ЛНУ.

- Вісник Львівського університету. (1991). Серія Філологічна. Випуск 22. Мова та соціальне відродження. Львів.
- Горбань, І. П. (2004). *Фольклор і фольклористика болгар в Україні*. Львів, 256.
- Григораш Н. Д. (2007). *Українська літературознавча болгаристика от XIX и средата на XX век: личности и школи*. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 168.
- Историко-филологически изследвания*. (1983) Велико Търново, 271.
- Лобур Н. В., Ярмолюк, М. О. (2001). Изучаване на славянските езици в Националния университет „Иван Франко“ – В: *Българистика. Доклади от международната работна среща София, 21 – 22 септември 2001*. София, № 2, 62 – 68.
- Мосты социалистической дружбы*. (1981). Львов, 188.
- Сокіл Б., Сорока О. (2008). *Скажи це болгарською! Українсько-болгарський розмовник і словник*. Тернопіль: Мандрівець, 2011, 252.
- Стоянов С. (2010). Българистиката в Украйна – *Езиков свят. Orbis linguarum*. Благоевград, Т. 8, Кн. 1, 29–30.
- Терлак З.М., Ярмолюк М.О., Панько Т.І. (1994). *Українсько-болгарський розмовник*. Львів: Світ, 136.
- Трофимович, К. К. (1983). Болгарская филология во Львовском университете (1939–1981) – В: *Историко-филологически изследвания*. Великотърновски ун-т „Кирил и Методий“. Львовски държавен ун-т „Иван Франко“. Велико Търново, 215 – 221.
- Чорній В.П. (2007). *Історія Болгарії*. Львів: Паїс, 404.

LIVIV BULGARISTICS OF NEW TIME

✉ **Dr. Olga Soroka**
„Ivan Franko“ University of Lviv
University of Sofia
E-mail: solha@i.ua